

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

دپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

برلین - ۱۹ مارچ ۲۰۱۱

نظام و نصاب تعلیم و تدریس در افغانستان

باید از سر نوشته شود!!!!

اصل این مقاله بتاريخ ۱۷ اپریل ۲۰۰۸ رقم پذیرفت و در همان وقت در پورتال "افغان جرمن آنلاین" منتشر گردید. بعد ها که پورتال خود ما - "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" - بناء نهاده شد، به انتقالش درینجا پرداختم. اینک همان مقاله را با اضافات لازم بار دگر از نظر خوانندگان گرانقدر میگذرانم.

وقتی مقاله "دکتاتوری فرهنگی ایران بر قلمرو زبان فارسی" (۱) را بتاريخ ۲۲ اگست ۲۰۰۶ نوشته و در صفحات انترنتی - و بدرجه اول در پورتال "افغان جرمن آنلاین" - منتشر ساختم، بخوبی میدانستم: - که نظام معارف موجود در افغانستان بکلی فرسوده و ویران است. - که نظام تعلیمی وطن با گذشت بیشتر از سه دهه لیل و نهار سخت آسیب دیده است. - که نصاب درسی ما از آنچه باید "نصاب درسی" خوانده شود، فرسنگها فاصله دارد. - که افغانستان به یک نظام جدید و مدرن و عصری تعلیم و تربیه و تدریس نیاز مبرم دارد. - که تعلیم و تربیه و تدریس در افغانستان باید عصری و با مقتضیات عصر و جهان امروزی هم آهنگ گردد. - که آنچه نصاب درسی و تعلیمی خوانده میشود، مربوط به قرون گذشته است و به درد افغانستان عصر جدید نمیخورد.

البته اگر افغانستانی را میخواستیم که در زمره ممالک آزاد و آباد جهان، قد برافرازد و از هیچ کشور جهان - و لافل از هیچ کشور همسایه و منطقه - پس نماند!!!!

علاوه بر آن میدانستم که اوضاع رقتبار سه دهه ویرانگر همه چیز را ویران و واژگون ساخته و از قالب اصلی و خاص افغانی آن تهی گردانیده است. و میدانستم:

- که تعلیم و تربیه کشور ما نه در مسیر علم و دانش عصر، بلکه در بیابان ایدئولوژیها سرگردان بوده است.
- که تعلیم و تربیه افغانستان آزمونگاه و آزمایشگاه و عرصه جولان افکار و امیال آزمندان منطقه بوده است.
- که سه دهه نابسامان از همه بیشتر شعور فرهنگی و سطح تعلیم و تدریس مردم ما را ضربه زده است و این ضربه ایست مدتش تر و مهلک تر از همه ضربات دیگری که بر پیکر ناتوان این ملت فرود آمده است.
- که در این سه دهه هویت زبانی ما مورد تاخت و تاز اجانب قرار گرفت و سخت آسیب دید.
- که ارزش های فرهنگی ما سخت مورد تهاجم همسایگان قرار گرفت.
- که دو زبان بزرگ، رسمی و ملی ما - پشتو و دری - زیر ضربات مهلک همسایگان شرق و غرب قرار گرفتند. و از جمله ضربه ای را که دری افغانستان از فارسی ایران متحمل گردیده، سخت تشویش آور و نیازمند تدابیر و علاج جذری و اساسیت.

- که اگر زود در تلافی مافات و ضایعات برنیاثیم، هویت زبانی دری ما از دست میرود و این آسیبی نیست که نسلهای آینده توان جبران آن را داشته باشند و این گناه عظیم را بر ما ببخشایند.

جهان امروز، جهان تازنده و شتابنده و شتابان است و تازندگی و شتابندگی و شتابانی آن از علوم عصری و دانش معاصر سرچشمه میگیرند. امروز جهان، جهان ساینس و علوم طبیعی و تکنالوژی جدید گردیده و همین دو رشته حیاتیست که سیر جولان جامعه را رقم میزنند. جامعه ما در درجه اول به فزیک و کیمیا و بیالوژی و ریاضی و انفورماتیک و دانش کمپیوتری یا "کمپیوتر ساینس" نیاز دارد و بعد به رشته های علوم بشری. علوم عصری و صنعت و تکنالوژی جدید است که شکل جهان و شکل زندگانی و شئون جامعه بشری را رقم میزنند و همه چیز آن را به جلو میرانند. برای نیل بدین مأمول به کلید علوم نیاز داریم و آن چیزی دیگر نیست، غیر از آموختن زبانهای زنده و تکاور جهان از قبیل انگلیسی و فرانسوی و المانی و دیگر زبانهای تازنده و پیشتاز جهان؛ که گفته اند "زبان کلید علم است" (۲). تمام دانش و به اصطلاح جدید "تو هو" Know How عصری در همین زبانها عرضه میگردند، و خصوصاً در زبان انگریزی که درین عرصه پیشقراول و سلسله جنبان همه زبانهاست.

مضامینی از قبیل تاریخ و جغرافیا و ادبیات و دینیات و غیره را به قدر تشنگی باید چشید. این ها در صدر مصطبه علوم قرار ندارند و در پیشبرد جامعه به جلو، یا هیچ رول ندارند و یا که رولی بس اندک و جانبی دارند. همانگونه که رول زبانهای زنده عالم در عرصه زندگانی عصری خیلی بزرگ و مهم است، باید در صدد مدرن و هم آهنگ ساختن زبانهای عمده افغانستان - و بدرجه اول پشتو و دری - نیز برخاست و هر دو را با مقتضای دانش و تکنالوژی جدید آراست. این کار جز از طریق غنی ساختن این زبانها با کلمات و اصطلاحات جدید و عصری ناممکن است. بدین منظور باید کلمات و اصطلاحات جدید مطابق به ارزشهای فرهنگی و ملی خود ما وضع گردیده و وارد هر دو زبان ساخته شوند. به تأکید میگویم که این کار باید در چوکات ارزشهای ملی و فرهنگی خود ما صورت بگیرد، نه اینکه بالمره - به تأکید میگویم "بالمره" - اصطلاحات موضوعه ممالک همسایه و فارسی ایران را کاپی و اقتباس کنیم.

ما باید از هر نگاه مستقل گردیم. همانگونه که استقلال سیاسی افغانستان مهم است و افغانستان باید هرچه زود تر از چنگ اشغالگران آزاد ساخته شود، نیاز ما به استقلال اقتصادی و استقلال فرهنگی نیز مبرم است. استقلال فرهنگی بدرجه اول از طریق استقلال زبانی میسر است. ما نباید دستنگر بیگانه باشیم و منتظر بمانیم که ایران و

توران برای ما کلمات و اصطلاحات جدید بسازند و پیش روی ما بگذارند. ما باید حتماً از حالت وارداتی محض بدر آئیم و متکی به خود و به اصطلاح مدرن "خود کفا" گردیم.

اگر پیوند و همبستگی زبانی بین ممالک همجوار مطرح است - که باید هم مطرح باشد - باید دو طرفه و فعال باشد. بلی؛ داد و گرفت و تعاطی با ممالک همزبان باید "چند جانبه" و متقابل باشد و نه اینطور باشد، که دیگران تولید و صادر بکنند و ما تنها وارد و مصرف بکنیم!!!! همان گونه که در ساحة اقتصادی و تخنیکی به جرنگانه و غرغرناک و پوقانه و ساجق پاکستان نیاز نداریم، در ساحة زبانی نیز نیازمند اصطلاحات نیم خام و خامجوش "فرهنگستان زبان ایران" نیستیم. ما نباید یک مملکت استهلاکی و بازار استهلاک باشیم. همان قسمی که نیازمند استقلال سیاسی و اقتصادی و زراعتی و صنعتی و ... میباشیم، در ساحة فرهنگی و زبانی نیز باید متکی به خود گردیم.

طلسم از خود بیگانگی و اتکاء بغیر را باید یکبار و برای همیشه شکست!!!!

افغانستان. امروز در ساحة تعلیم و تدریس به یک انقلاب ضرورت دارد و همه نظام و نصاب تعلیمی و تدریسی باید از سر تدوین گردد. وقت آموزش علوم عصری نباید در سایه تدریس مضامین کلاسیک از قبیل تاریخ و جغرافیه و دینیات و شعر و ادب، ضایع و تلف گردد. ما این انقلاب را باید مطابق به نیازهای عصر جدید و مطابق به شرایط و ارزشهای ملی و تاریخی خود، براه اندازیم و راه صد ساله را یکشبه پیمائیم؛ اگر مایل استیم که پسمانی قرون و اعصار را بزدائیم و با کاروان دنیای تازنده و پیشرو همقدم و همگام گردیم؛ و راهی دیگر غیر از همگامی و همقدمی هم نداریم!!!! چون آنکه در این عرصه یک گام عقب ماند، یک عصر و یک دوره عقب می ماند. جهان تازنده است و بیدریغ و شتابنده بسوی آینده روان است. **پسمانی از این**

کاروان، حکم محکومیت و وابستگی و دستنگری دائم و پایدار را دارد!!!!!!

افغانان باید خود را یک تکان تاریخی بدهند و خانه تکانی عظیمی را براه اندازند و گرد قرون خمود و اعصار خمود را از خانه و کاشانه خود بروبند. افغانان باید خانه خود را از نو بسازند و با فرش و ظرف جدید و کارآمد مزین بگردانند. دیگ و کاسه و گلیم و بوریای کهنه را دور بیندازند و همه را مطابق به ذوق و نیاز و ایجاب زمان، از نو تدارک نمایند.

اگر ما از جهان تقلید و اقتباس میکنیم، باید سرمشق ما جهان پیشرو و پیشتاز و ممتاز باشد، نه اینکه آخوندان قرون وسطائی و رژیم واپسنگر و واپسگرای ایران. دست دراز آخوندان را از معارف و تعلیم و تربیه اولاد این کشور باید کوتاه ساخت و نباید گذاشت، که رژیمهای آزمند و توسعه طلب همسایه به بهانه همکاری در اعمار مجدد افغانستان، سرنوشت آینده ما را به رنگ و سلیقه و پلانهای دیررس آینده خود، رقم بزنند. نباید اجازه داد که آزمندان و شووینیستهای منطقه، فرهنگ و فرهنگ زبان خود را بر ما تحمیل کنند و از طرق فرهنگی ما را مورد استثمار اقتصادی و سیاسی قرار دهند.

البته از همه مهمتر مبارزه با فرهنگ استعمار است، چون کاری را که اشغالگران با توپ و تلوار و راکت انجام داده نتوانند، از طرق تبلیغات دوامدار و تغییر تدریجی فرهنگ افغانی و جانشین ساختن آن با فرهنگ استعماری، بسر میرسانند. با از دست دادن ارزشهای والای

فرهنگ افغانی، شاخ شمشاد ما به خمچه تری استحاله میکند، که به میل و طفیلِ استعمار
منعطف گردد!!!!!!!

افغانان به طرز تفکر معاصر ضرورت دارند و باید فکر و اندیشه خود را با سمند جهان
امروزی همگام بسازند. ما به یک جهش بزرگ و یک تکان بی امان ضرورت داریم. باید بخود
آئیم و موقف خود و آینده خود را در منطقه و جهان درک کرده و سرنوشت خود و آیندگان این
وطن را مطابق به آن رقم زنیم. ما واقعاً به یک انقلاب در ساحة نظر و عمل نیاز داریم و تا
بدان دست نزنیم، مرکب در گل گور رفته افغانستان را از خواب قرون وسطائی بدر آورده
نمیتوانیم.

باید بخود آئیم و خود سرنوشت خود و وطن خود را رقم زنیم؛

اینست نیاز زمان و مقتضای افغانستان عزیز!!!!!!

توضیحات :

۱ - این مقاله تحت شماره ۱۸۷ آرشیف مقالات بنده در صفحه "تحلیلات" پورتال "افغان جرمن آنلاین" هم قابل
دریافت و مطالعه است. اخیراً مقاله "اثرات سوء فارسی ایران بر زبان پشتو" را نوشتم، که در صفحه مؤرخ
۱۱ مارچ ۲۰۱۱ پورتال "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" اشاعه یافت. درین مقاله بچشم سر میبینیم، که نه تنها
"زبان دری" افغانستان، بلکه حتی "زبان پشتو"ی ما نیز زیر تأثیر "فارسی ایران" رفته می‌رود!!!!!!!

۲ - خواننده ارجمند را به مطالعه مقاله "زبان کلی علم اس" - در بخش سوم سلسله "سرگردانی قلم و خاطرات
نوستالژیک"، در صفحه مؤرخ ۱۷ فبروری ۲۰۱۰ پورتال "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" - دعوت میکنم.
این سلسله که تاکنون به بخش چاردهم رسیده است، کماکان ادامه دارد و هنوز دهها مطلب دیگر در راهند.